

اگر در منزل با مسمومیت ناشی از دارو، سموم و یا مواد شیمیایی مواجه شدیم چه باید بکنیم؟

انجام چه اقداماتی در منزل، برای جلوگیری یا کاهش جذب داروها یا سموم مواجهه یافته توصیه می شود؟

نحوه سم زدایی یا آلودگی زدایی بسته به راه ورود سم به بدن متفاوت است. داروها و سموم قادرند از راههای مختلف مانند تنفس، پوست، چشم و گوارش وارد بدن شده و ایجاد مسمومیت نمایند. بنابراین بسته به اینکه کدامیک از ارگانهای بدن بطور مستقیم با سم یا دارو در تماس بوده است، باید همان ارگان را عاری از سم یا سم زدایی نماییم.

۱- سم زدایی استنشاقی یا تنفسی

اگر فرد مصدوم با گاز های سمی (مانند گازهای ناشی از احتراق ناقص سوخت، گازهای سمی ناشی از آتش سوزی، سموم گازی و فرار، گاز چاه فاضلاب و یا گازهای شیمیایی و صنعتی سمی) در تماس باشد، این گازها می توانند منجر به بروز اختلال تنفسی، توقف تنفس و علائم مسمومیت گردد. در این هنگام و برای کمک به فرد مصدوم هرچه سریع تر او را به هوای آزاد منتقل نمایید. در صورت بروز وقفه تنفسی، باید راههای تنفسی بیمار را باز نموده و احیای قلبی-ریوی (CPR) را شروع کنید و ضمن تماس با اورژانس، بیمار را به بیمارستان منتقل نمایید.

۲- آلودگی زدایی پوستی

برای جلوگیری و یا کاهش آسیب های پوستی، در هنگامی که پوست با مواد و ترکیبات تحریک کننده و خورنده (مانند اسیدها و قلیاها، ترکیباتی که دارای جذب پوستی بالا هستند مانند سموم کشاورزی) در تماس باشد، آلودگی زدایی پوستی انجام می شود. اگر منطقه وسیعی دچار آلودگی شده است در وهله اول، حتماً باید لباس ها و کفش های آلوده فرد مواجهه یافته خارج شود. (اگر منطقه دچار آلودگی وسیع نیست، نیازی به خارج کردن لباس ها نمی باشد). در مرحله بعد، شستشوی پوست با آب معمولی یا نرمال سالین صورت می گیرد.

در صورت تماس پوست با ترکیبات خورنده (مانند ترکیبات اسیدی و قلیایی قوی) شستشو با آب معمولی انجام شود. در مورد ترکیبات چرب مناطق مواجهه یافته را با آب و صابون شستشو دهید. در اطفال شستشو ترجیحاً با نرمال سالین انجام شود، به ویژه اگر منطقه مواجهه یافته، منطقه وسیعی باشد.

۳- آلودگی زدایی چشم ها

قرنیه چشم به مواد سوزاننده، اسیدی، قلیایی، مواد شیمیایی، محرک ها و حلال های هیدروکربنی بسیار حساس است. با استفاده از جریان مداوم و مستقیم آب، شستشوی چشم ها را انجام دهید. حداقل به مدت ۲۰ دقیقه و یا از یک لیتر آب برای شستشوی هر یک از چشم ها استفاده شود. نحوه شستشو به این ترتیب می باشد که از گوشه بیرونی چشم (سمت نزدیک به گوش) جریان آب وارد و از گوشه داخلی چشم جریان آب خارج شود. برای بررسی میزان صدمات ایجاد شده، مصدوم باید به چشم پزشک مراجعه نماید.

۶- سم زدایی از دستگاه گوارش

هنگامیکه فرد مصدوم به طور اتفاقی یا تعمدی اقدام به خوردن، نوشیدن و یا بلعیدن مواد سمی بنماید سم زدایی از دستگاه گوارش باید صورت گیرد. سم زدایی از دستگاه گوارش به دو صورت قابل انجام است :

✓ رقیق سازی سم یا دارو

در صورتیکه ترکیب خورده شده، تحریک کننده و خورنده (مانند اسید وقلیا) باشد و مقدار خورده شده در محدوده سمی نباشد، مجاز به رقیق سازی می باشیم. به منظور رقیق سازی از فرد مصدوم بخواهید که آب معمولی بنوشد. میزان آب مورد استفاده برای بزرگسالان یک لیوان کامل (۲۰۰-۴۰۰ سی سی) و برای اطفال نصف لیوان آب (۱۰۰-۲۰۰ سی سی) می باشد.

اگر دارو یا سم در محدوده سمی باشد و بیمار بیهوش باشد مجاز به رقیق سازی نمی باشیم. باید دقت کرد که از دادن مایعات زیاد به مریض اجتناب شود.

✓ القای استفراغ

در صورتیکه ترکیب خورده شده تحریک کننده و خورنده (مانند اسید وقلیا) نباشد و مقدار خورده شده در محدوده سمی و تهدید کننده حیات بیمار باشد، مجاز به القای استفراغ می باشیم. برای القای استفراغ از القای مکانیکی استفاده می نماییم. برای القای استفراغ، فرد مسموم باید مایعات مصرف نماید. به همین منظور برای بزرگسالان از نصف لیوان آب معمولی و برای کودکان از $\frac{1}{4}$ لیوان آب استفاده نمایید. سپس با تحریک انتهای حلق توسط وسیله ای مانند دسته قاشق غذاخوری، بیمار را وادار به استفراغ نمایید. در کودکان زیر شش ماه، حاملگی، مسمومیت با داروهای ضدتهوع، ترکیبات تحریک کننده و خورنده (مانند اسیدها و قلیاها)، هیدروکربن ها (ترکیبات نفتی) و داروها و سمومی که بیمار را در معرض تشنج قرار می دهند، مجاز به القای استفراغ نیستیم.

توجه شود که بطور کلی سمیت زدایی از اقدامات اولیه پس از برخورد با بیمار مسموم می باشد و برای جلوگیری از بروز صدمات وارده به بیمار، حتماً باید بیمار را به بیمارستان و یا مراکز کنترل و درمان مسمومیت برسانید.

به همراه بردن نمونه دارو یا سم مصرف شده به مراکز درمانی بسیار مهم می باشد تا در صورت نیاز، گروه درمانی، اقدامات بعدی درمانی را براساس سم یا داروی مصرف شده انجام دهند.

منبع :

۱- کتاب سم شناسی بالینی و مسمومیت ها، دکتر فخرالدین تقدسی نژاد

۲- www.ndpic.ir